

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

SZÉPIROD. FŐMUNKATÁRS: FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

A vármegyei számvevőségek és pénztárak visszahelyezése.

(t. p. a.) Jól esik magyar embernek a magyar miniszterek szájából hallani, hogy erősíteni kell a vármegyét az ellenállásra. Szinte 400 esztendő tanított meg arra a szomorú tapasztalatra, hogy nekünk semmi támaszunk más, minden erőnk csak magunkban és intézményeinkben, törvényeinkben rejlik. Nincs barátunk sehol, csak az ellenségek legiói vesznek körül. Az osztrákokkal, szövetségeseinkkel vad házasságban élünk, hiszen mindenükből ki akar forgatni. Iparunkat, fejlődésünket tönkre akarja tenni s e nagy önzésében nem gondol arra, ha a szövetség egyik fele gyengül, az által gyengül az egész szövetség. Ki akar forgatni nemzeti létünk, hadseregünket, önálló vármegyerületünket a makacs bécsi csopfi miatt nem tudjuk kivívni, még a honvédségünk ruházata is át akarja gyurni osztrák formára.

Ne csodálkozzunk tehát, ha olyan szavakat hallunk magyar miniszter szájából, sajnos csak most először, hogy szervezkedünk, ellenálló képességünket fokozni kell. Szinte jól esik a nagy Andrássy fiának szájából hallani, aki maga győződött meg arról, hogy sehol jóakaratra, támaszra nem számíthatunk. Hiszszük, meg vagyunk győződve arról, hogy az nem marad pusztán igének, hanem testet ölt s míg a jó hazafiak ülnek a bársony székekben, ez alatt az idő alatt mindent megtesznek a magyarságnak és állami életünknek nemcsak megmentésére, de annak továbbfejlesztésére is.

Erőink a vármegyékben rejlettek és rejlenek. Ezt kell erősíteni külön-külön, hogy együtt aztán hatalmas legyen. Nemcsak a közel múlt, de történetünk régi lapjai is bizonyítják, ha örömmámorban uszott is Bécs, legyőzöttnek híven minket, az „összbirodalmi” eszme megtörtött a vármegyék nemes, önfeláldozó ellenállásán.

A megye azonban csak úgy erős, ha ő rendelkezik saját javaival, ha nincs gyámság alá helyezve. Láttuk, szomorúan tapasztaltuk a célt, a melyet el akartak érni a megyei számvevőségek és pénztárak államosításával. Mikor elkövetkezett az

ellenállás, a tisztviselők közül nagyobbbrészt csak azok birtak minden erővel küzdeni az abszolutizmus ellen, a kiknek Isten nem adott anyagi gondot. Ezek ki is tettek magukért. De a kiknek siró gyermekei kérték a kenyeret, kénytelenek voltak elfogadni piszkos kézből is, hiszen a kenyér-kenyér. Fájó szívvel vették el oly sokan s az elkeseredés könnyeivel sózták meg a kénytelenségből elfogadott kenyeret.

Hajh, de más lett volna az ellenállás, ha a megye maga rendelkezik saját javaival. Mint egy test állt volna talpra minden vármegye s már az első roham után véres fejjel vonultak volna vissza Fejérdarabontváry és Kristóffy (már azt sem tudom a sok közül minek hívják) huszárai.

Ezen gondolatokkal eltelve harcol a sajtó nagyrésze a vármegyei számvevőségek és pénztárak visszaállítása mellett. És teljesen igazuk van. Mi is csatlakoztunk azok nézetéhez, akik ez eszmét hirdetik.

Előttünk fekszik az erre vonatkozó törvényjavaslat tervezete, melyet csak úgy nagyjában ismertünk a nagyközönséggel is.

Az első §. az 1902. évi III. t.-c. hatályon kívül helyezését mondja ki, a melylyel államosították a megyei pénztárakat és számvevőségeket. De már a 2-ik egy igen fontos kijelentést tartalmaz. Az állami javadalmasz minden hó 1-én előleges részletekben kiszolgáltatandó a vármegyei pénztáraknak s aki ezt bármely címen megakadályozza: hivatalos hatalommal való visszaélést követ el. Sőt felhatalmazza az alispánt arra is, ha ennek kiszolgáltatása megtagadtnak, kölcsönt is vehet fel. A 3-ik intézkedik, hogy egy év alatt javaslatot terjesszen be a kormány a vármegyei javadalmasz megváltására megfelelő jövedelmi forrásnak a vármegye részére való átengedése tárgyában.

Erre vonatkozólag az italmérest és huszfogyasztást jó volna átadni.

A járási számvevői intézmény megszűnnék, mert ez amugy sem vált be s e teendőket is a központi számvevőségek látnák el. Minden vármegyében lenne egy főpénztárnok és egy főszámvevő a VIII. fizetési osztályba sorozva s a közgyűlés

által 6—6 évre választva. Pénztári ellenőr és számvevő a IX. fizetési osztályban, az ellenőr 6—6 évre, a számvevő a közgyűlés által életfogytig választva, úgy szintén a X. fizetési osztályba sorozott pénztári tisztet és alszámvevőt, továbbá a XI. fizetési osztályu pénztári és számvevő segédek is életfogytig választatnának. Természetesen ezen állások betöltésével első sorban azok vétetnének figyelembe, a mint a javaslat is kiemeli a 20. §-ban, akik már a vármegyénél szolgáltak. A minősítés az első beválasztásnál az államszámviteli államvizsga, de később egy új vizsgát kell letenniök azoknak, akik megyei szolgálatba akarnak lépni, a közigazgatási számviteli államvizsgát. E tervezetből még talán a 26. §. érdekli jelenleg a nagyközönséget, a mely kimondja, hogy „ezen törvény 1907. évi január 1-én lép életbe”, a mi fontos nagyon, mert régi nóta: „mégis huncut a német.”

De indokoltá teszi a megyei pénzkezelés és számvevőségek visszaállítását azon körülmény is, hogy az államosítás folytán a vármegyék a saját pénzeik feletti rendelkezéstől könnyen megfoszthatók, hogy a volt vármegyei tisztviselők kellő szakértelemmel rendelkeztek s az állami kártársaik a megyei alapok kezelésével semmi tekintetben sem multak felül, sőt a vármegyei számvevőségek, különösen a községek pénzkezelésének ellenőrzését sokkal jobban teljesítették, mint a háztartás ügyesbajos dolgait nem ismerő állami számvevőség. Ha volt is hiba annak idején, az a nem elegendő személyzetben leli magyarázatát, az államosítás által a kezelés egyáltalán nem lett egyszerűsítve. Sőt a közönségre határozottan hátrányos, hiszen a legtöbb megyében más helyen van az alispáni hivatal, számvevőség, adóhivatal s bizony igen gyakran a közönség nagy után járás mellett juthat csak pénzéhez.

Ez volt főbb vonalakban azon törvényjavaslat, mely a megyei számvevőségek és pénztárak visszaállítását célozza s hiszem, hogy minden jó magyarnak kívánsága, hogy ezen hatalmas fegyver a vármegyének mihamarabb visszaadassék, hiszen soha se lehet tudni a jövődöt s a legnagyobb szél csendet is oly hamar követi a nagy vihar.

A politikai helyzetről.

* A nemzet csöndes. Országgyűlésünk e héten még letárgyalta és megszavazta a kereskedelemügyi, honvédelmi és pénzügyi tárca költségvetését, valamint az appropriációs törvényjavaslatot. Ezzel az érdemleges ülések egyelőre véget értek és csak hétfőn tart egy formális ülést a főrendiház üzenetének tudomásul vétele végett. Azután kezdődik a nagy nyári szünet s a legbuzgóbb honatyák is elszélednek a szélrózsa minden irányába és csak október 15-én térnek ismét vissza a Házba. Tehát még az országgyűlés sem működik. A nemzet csöndes. Semmi sem árulja el, hogy lelkében a megnyugvás, vagy az elégedetlenség elemei vannak-e tulsúlyban. Azok a rikoltó hangok, melyek a csöndet megzavarni igyekeznek, nem tekinthetők a nemzeti lélek illetékes megnyilatkozásának. De hogy mi rejlik a nemzet-tenger csöndje mögött, azt ez idő szerint eldönteni nagyon nehéz. Baj volna azonban, ha e csönd a depresszió, a lángoló, lobogó, fölébredt közszellem hanyatlásának, visszafejlődésének a jele volna... Isten őrizz e sorstól nemzetünket! Az új korszakhoz fűzött reményeknek tehát be kell váltatniuk és be is fognak váltatni, ha azokat folyton felszínen tartjuk és nemzeti lelkesedésünket, kitartásunkat a tespedés megőrölni nem tudja. Ettől őrizzük jünk és a megkezdett akciót időnkint frissítsük föl.

* Oroszországban dul a forradalom. A duma feloszlátása és egyéb autokratikus intézkedések végképp megássák sirját a cári hatalomnak. Nem segít már rajta sem a katonai diktatura, sem a zsidóüldözés. Hiába kobozzák el a lapokat is, az orosz népet misem tarthatja vissza szörnyű leszámolásában, melyet siettet az a körülmény, hogy a katonaság, a tengerészek, sőt a kozákok és a testőrség is fellázad az önkényuralom ellen. Egy néhány százat közülök statáriális eljárással kivégezethetnek, meg is teszik, de ezzel már nem lehet utját állani a forradalomnak, mely vegre is meg fogja teremteni az orosz nép szabadságát.

Iparban a jövőnk.

III.

Iparos osztályunk.

Bár sajnosan, de ki kell mondanunk, hogy a magyar társadalom u. n. felsőbb rétegei — tisztelet a kivételnek — az iparos osztállyal szemben még máig is bizonyos feszes magatartást, hogy ne mondjam idegenkedést tanusítanak.

Ha iparos osztályunk lelki műveltségét tekintjük, bizonyos, hogy igen jelentékeny része nem üti meg a kellő mértéket. S talán éppen ez emelte volna a válaszfalat, amely iparos osztályunk és a társadalom érintet-tem rétegei közt fennáll?

Igazságtalanok lennénk! Hiszen hogyan támadhatott volna hazánkban egy lelkileg művelt iparos osztály, midőn éppen az iparos pálya volt az, melyre ki-ki minden elméleti előképzettség nélkül léphetett! S hogy ez maig is így van — ártalmára hazánk ipari fejlődésének, szegényére a XX. századnak — bizonyítja az, hogy az u. n. alsófoku iparos tanonciskolákban előkészítő osztályokról kell gondoskodni az irni és olvasni nem tudók számára.

S most kérdem, ki itt a hibás, maga az iparos osztály-e, vagy a társadalom?

Bizonyára a társadalom, az a társadalom, amely még maig is a szellemileg tehetségesebb gyermekeket — csupa előítéletből — elvonja az iparos pályától, mi több, arra éppen alkalmasoknak találja az oly ifjakat, kiknek már minden iskolában utalput kötöttek lábaikra, nem egyszer olyanokat, kik még a legelemibb ismereteket sem sajátíthatták el.

Tagadhatatlan az, hogy mindaddig, amíg az u. n. jobb családok gyermekeit az iparos pályától elvonják, általánosságban szólva, amíg a magyar társadalom a testben-lélekben satnya, neveletlen gyermekeket küldi az iparos pályára, addig az iparos osztályból lelki műveltség tekintetében vajmi keveset várhatunk.

Napról-napra tapasztalhatjuk azt, hogy kormányunk atyai gondoskodása nem mulaszt el egyetlen alkalmat sem iparos osztályunk szellemi és anyagi védelmére támogatásával sietni. A serdülő iparos generáció részére, hogy a szükséges elméleti ismereteket elsajátíthassák, hogy ki-ki az iparához szükséges rajzkésztségre tehessen szert, egymásután nyitja

meg az alsófoku iparostanone iskolákat. Iparos szakiskoláiban maga látja el korszerű szakképzettséggel és lelki műveltséggel az iparos pályára készülő ifjakat. Hogy a már meglevő, sajnosan tapasztalt hiányokon segítsen, ezen ipari szakiskolákkal kapcsolatosan még a felnőttek részére is rendez tanfolyamokat. Kisiparunkat a hatalmas gyári iparral szemben támogatja, védelmezi. Sorát szíven hordozza, midőn ipareiknek piacokat teremt; midőn iparsarnokokat állít föl, ahol a megszorult iparos cikkét bármikor értékesítheti.

A kormány tehát jó példával jár elől; a társadalomnak szent kötelessége azt követni. Az iparos osztályt anyagi és szellemi érdekeinek támogatása bizalomra, becsülésünk fokozott tevékenységre készíti. Ezt megérdemli tőlünk a kézimunka embere, aki reggeltől estig fáradva, arcának verejtékével rakja le a társadalmi jólét alapját, az a hazafias gondolkodású és érzésű iparos osztály, mely csekély műveltség mellett is a szeplőtlen hazaszeretethez oly fényes jeleket mutatja, melynek humanusan érző szíve nem egy emberbaráti intézmény létesítéséhez járult.

S mi fő, a művelt társadalom lássa be már egyszer azt, hogy az ipar emberei, ha megfelelő szakképzettség mellett lelkileg is műveltek: az anyagi jólét sokkal biztosabb alapját rakhatják le, mint azok a kisebbszerű hivatalnokok, kik egész életükön át az íróasztal mellett görnyedve, pár száz forint fizetéssel tengetik életüket.

(Folyt. köv.)

Spaller József.

Gazdasági egyesületünk választmányának rendkívüli ülése

volt tegnap d. e. 10 órakor a vármegyei ház kistermében Ugron Ákos főispán, egyesületi elnök vezetésével. S noha nálunk most van a mezőgazdasági munkák egyik leg-sürgősebb ideje, örömmel jelezhet-

jük, hogy választmányi ülésünk színvonala, határozottan emelkedett szellemű volt.

Első sorban is tudomásul vette a választmány, hogy a székelykereszturi Gazdakör képviselőjében Szentannai Sámuel gazdasági szaktanár vesz részt az ülésen. Majd a földmívelésügyi minisztérium 41335. sz. leirata került tárgyalásra. Ezzel kapcsolatosan beterjesztvén az elnökség felhívására ajánlatot tett Zalogkölcson intézet. Megyei takarékpénztár és Agrár takarékpénztár pénzügykezelési ajánlatát arra az esetre, ha a minisztérium a kérelmezett 100 ezer korona 4 százalékos kölcsönt tenyésztésnek beszerzésére folyósítja. A zártajánlatokat az ülésen felbontva, kitűnt, hogy a székelyudvarhelyi Zalogkölcson intézet és betéti pénztár tette a legkedvezőbb ajánlatot, amely fizeti a 4 százalékos betéti kamatot és 1/2 százalékos hajlandó lebonyolítani a mindenesetre üdvös és közérdekű műveletet. Az összes ajánlatokat különben a földmívelésügyi minisztériumhoz felterjesztik. Azonban első sorban azt ajánlják, hogy a gazdasági egyesület erkölcsi felelőssége mellett a hitelszövetkezetekkel oldják meg a kérdést.

A gazdasági ismétlőiskolák felállítására, illetve azok gyakorlati helyettesítésére, Szentannai Samuel szaktanár igen praktikus módot ajánlott. Több mintagazdaság beállítását és azok mellé önálló gazdasági szaktanítói állások rendszeresítését hozta javaslatba. Ezt a választmány általános helyesléssel fogadta, mert a legkevesebb költségbe kerül és ami viszonyainknak leginkább megfelel. Ilyen mintagazdaságot kapna egyelőre a Sóvidék, a Rikántul, Homoróvidék és a Havasalja.

A gazdasági cselédek évi változására, újév napját tartja az egyesület célszerűnek.

Az O. M. G. E. és a biharmegyei G. E. meghívását a nagyváradai kiállításra, köszönettel a tagok figyelmébe ajánlják. Deutsch Márton első dombóvári pogácsasajt gyáros ajánlatát pedig egyszerűen tudomásul vették.

A székelyföldi kirendeltség értesítését, hogy felterjesztésére a földmiv. miniszter az Egyesületnek 1600 K államsegélyt engedélyezett s azt bélyegköteles nyugtára a helybeli adóhivataltól fölveheti, köszönettel

fogadták. (Azt azonban nem értjük, hogy a Gazdasági Egyesület nyugtájának melyik §-nál fogva: bélyegköteles Szedőgyerek.)

Pálffy Dénes földbirtokos, g. e. tb. elnök a karakul, Szentannai és Hlatky a friz juhajták bevezetését ajánlják. Indítványukra a földmiv. miniszteriumtól 5-6 juhot egy kos-sal és keresztelésre 4-5 kost kérelmeznek.

Betegh Pál felszólalására a borsosgyári rendszerű zöldségtermelés felkarolása ügyében megkeresik a székelykirendeltséget.

Szentannai szaktanár hangsúlyozza, hogy téli foglalkozást kell adni a népnek s erre a házi-ipar bevezetése a legalkalmasabb. Évenként 10 tanfolyamot is kellene rendezni a gazdasági egyesület által kijelölendő irányelvekkel. Felszólalót — az elnök indítványára — megbízták, hogy a jövő ülésre dolgozzon ki alkalmas tervezetet és munka-programmot.

A sármegyei G. E. a vemhes remondák és azok csikói ügyében tett feliratát pártolják.

Több tárgy nem lévén, elnök leköszöntetésével az ülés véget ért.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kóborlások.

III.

„Strul”-ék.

Nem szeretek rébuszokban beszélni és azért sietve kijelentem, hogy e misztikus név egy dinasztia rejt: új honfoglaló dinasztia! Borszék felé utazva, Tölgyes végén ötlött először szemembe; elkezdtem számlálni. Épen Strul-Buranál tartottam, aki számszerint tizedik volt. Belefáradva, a további számlálást rábízta ifjabb utitársamra. Merengéseimből egyszerre tartott felkiáltások zavartak ki: „Strul Heskó! Tizenkettő! Üssön belé a menykő! Már pedig 10+12=22. Megérkeztünk Borszékra, ahol legifjabb Strul Pászchel cégtáblája fogadott. Mindenik Strul cégtábláján ott diszeleg az »édesített ital«; mindenik Strul lekötelezően mosolyog, mindenik előzékeny és szolgálatkész. Havam tér-

kinek százakra ment a jobbágysága. A székelyek közt a leggazdagabbnak sem ment száznál többre. Udvarhelyszéken a többiek közt volt ez időtáiban Kornis Ferencnek husz faluban 105 jobbágya, Balásy Ferencnek tizenben 79, Daniel Péternek és Mihálynak nyolcban 60, Ugro Pálnak nyolcban 58, Petky Jánosnak tizenegyenben 50, Geréb Andrásnak tizenháromban 44, Péchy Simonnak ötben 28, Balázs Istvánnak hatban 26, Pálffy Ferencnek nyolcban 24, Maróthy Györgynek háromban 22. Továbbá 38 birtokosnál a jobbágyszám 19-ről 5-re esik s a többi 35-nek csak 2-24 jobbágya volt. Minthogy reánk közvetlen 160 előttről valamelyes lista nem maradt, azért az ekkori és a korábbi viszonyok között pontos párhuzamot nem vonhatunk, mindazáltal utalunk ama jelenségre, hogy ugyanebben az időben 1576-ban Kornis Farkasnak 139, Kornis Mihálynak 81 jobbágya volt, s hogy ehhez az állapothoz a többi székely viszonya is hasonló. Nyilvánvaló mégis, hogy 1627-ben több olyan nemes élt, a kinek 10-nél több jobbágya volt, mint 1576-ban. Emezőidőben tehát számos familia gazdagodott meg. Amde azért a leggazdagabb vagyonos is ebben az időben általában szegénynek, kicsinek mondható; a legtöbb olyan módban éldegélt csak, mint a közönséges kurta nemes vármegyei földön.

(Folyt. köv.)

A „SZEKELY-UDVARHELY” TÁRCÁJA.

A székelyek reáltörténete 1562—1691-ig.

Irtá: Connert János, ford. Balásy Dénes.
(49. folytatás.)

A mondottakból kiviláglik, hogy ebben az időszakban lófő és darabont között kevés volt a jogi különbség s hogy a XVII. század folyamán a két rend mindinkább közelített egymáshoz, látjuk ezt: a foglyok őrzéséből, a falusbíróaságból, a sóizási jogból, a követi adóból, a falu terhei viseléséből s az országos adónak mind kettőre kivetett kezeléséből. Mihelyt az egyik nem bírta tovább viselni a terheket, áthárult az, a csekély rendi különbség folytán, a másik rend vállaira.

... Mielőtt a sajátképeni nemessegről szólnánk, meg kell itt emlékeznünk a lovas puszkásokról, egy rendről, mely a lófők és darabontok közt foglalt helyet. Modern szóval lovasított gyalogságnak lehetne mondani. II. Rákóczi György szervezte e csapatot 1655-ben. Hogy a lovas puszkások a darabontok rendjéből kerültek ki s annak jogaival bírtak, látjuk egy 1656-iki oklevélből. Ebben Rákóczi 98 marosszéki lovas puszkást a moldvai hadjáratban tanúsított vitézségükért a lófők rendjébe emel s annak minden jogaival ellátja; de kötelesek a csatában, ha a szükség kívánja, leszállani és gyalog har-

colni.¹⁸² Más oklevelek szerint voltak a többi székelyben is ily lovas puszkások,¹⁸³ pl. Alcsikon 1701-ben 50. Mikor a darabontok közül először nevezték a lovas puszkákat, önkéntes jelentkezéstől függött a felvétel; az 1655-iki országgyűlési végzésből látjuk ezt. E szerint oly sok darabont jelentkezett a csapatba való szolgálatra, hogy némely faluban még falusbírónak való sem maradt, mert a darabontok nem sokkal azután a lófők közé tétetvén, ez alapon nem akartak falusbírók lenni. Annakokáért aztán a falusbíroság vezetésére kényszerítették őket.¹⁸⁴ A lófők közé való emelésük útján természetesen, bírták annak jogait és kötelességeit; csak annyiban különböztek a lófőktől, hogy azután is hadban a puska maradt a főfegyverük, s a mikor a helyzet úgy kívánta, gyalogsapatul is alkalmazták. Bizonyost nem lehet mondani számukról. De ha fontolóra vesszük, hogy Marosszéken 1656-ban kereken 100 és Alcsikon 1701-ben 50 gyalog puszkás volt, legalább is 500 főre tehetjük a számukat. Ilyen arányban jókora ezredet tett az ki, mely a hadmezőn számba jöhetett. Az 1721-iki számláláskor nem írták külön rubrikákba őket, hanem a lófők közé számították; ez főleg udvarhelyszékről áll és az akkori becslés pénzügyi célzattal fogva érthető is. Mikor aztán 1691 után hadi szolgálatra többé a székelyeket nem alkalmazták, idő-

folytán a puszkások teljesen átolvadtak a lófők rendjébe.

... A primorok voltak a Székelyföldön a felső rend, kiket ezen idő alatt röviden főnépeknek, nemeseknek neveznek. Állásuk megfelelt a vármegyei nemesek állásainak. Az 1601-iki jobbágy felszabadítás erősen megcsapta őket; soknak elapadt a jelentékeny jövedelmi forrása. Némelyek azonban kárpótlást kaptak veszteségeikért a vármegyei földön s a megmaradt régi jobbágyaik, az ősjobbágyok, a következő időkben is jobbágy szolgálatra valának kötelezve náluk. Az 1601 utáni bomlási folyamatban még mindig elegendő jobbágyot sikerült nekik megtartani jószágaikon. Vagyoni erejüknél fogva az elszegényedett szabadosokat kiváltották s az ekként megvásárolt telkekre telepítették őket szelléreiknek. Gyorsan ment akkor ez az oldás-kötés. Hogy e közben sokféle furfanggal, erőszakkal és kényszerrel igyekeztek célhoz jutni, láttuk már fennebb, és azt is, hogy a többi rend érellyes ellenállást fejtett ki. Mindannak dacára is helyzetük 1625 körül oly szilárd volt már, mint 1601 előtt. Az azelőtt is gazdag familiák viszszerkeztek és megtartották régi pompájukat. Az udvarhelyszéki jobbágybirtokosok egyik jegyzéke tanúságot tesz erről. De hát egy székely nemes állapota ebben az időben nem mérhető össze egy magyarországi gazdag mágnáséval, a

n értjük
nyugtán
köteles
s, g. e
annai e
vezetése
földmiv
egy kos
st kérel

a a bol
és felka
székely

ulyozza
adni
vezetés
10 tan
a gaz
ló irány
z elnö

hogy a
alkalmas
nmot.
vemhe
ügyében

nők lel
t ért.

an be
elentem

dinász

násztia

es végén

elkezdte

l-Bura

rint tize

obiszám

ársai

artai

Strul

belé a

12—22

ol leg

el cég

ik Strul

édesi

ul lekő

k előz

em tér

ágysága

agabnak

Udvar

volt e

ek hus

alásy Fe

Péterne

), Ugron

Jánosna

drásna

Simonna

k hatba

lcban 24

mban 22

obbágyo

a több

ya volt

en 160

em ma

a koráb

rhuzam

al utalum

nekben

Farkasna

jobbágy

pothoz

hasonl

gy 1627

a kine

olt, min

en teha

lott meg

o vagyom

ban sze

tó; a leg

élt csal

nemes

jünk vissza a geografiához. Terjeszkedési irány Romániától Borszéknek; távolság 22 kilométer, tehát minden kilométerre egy esik Ámde Borszék felett a völgy bezárul és így a tovább terjeszkedést megakasztja Uram Isten! Mi lesz a jövő Struljaival? E kérdés már-már nyomasztóan fektet rá lelkemre, mikor eszembe jutott, hogy egyik előkelő gyergyói közegben már látam közepeső Strul Pászchelt boltját. Valamelyik székely atyánkfia megharagudott az örömenyre és megmutatta, hogy csak azért is. Szóval: megadta Struleknak az újabb foglalási irányt.

A pókok.

Sohasem tudok betelni Borszék gyönyörűségeivel! Szemem mindig talál valami újat, amibe lelkem aztán belemerül és azt végtelenül élvezi. Vagy valami különös, ami kíváncsiságot izgatja. Az idén véletlenül rabukkantunk egy finom pázsitos oldalra, ahol százszámra fehérltek a pókhalók. Utánozhatlan művészettel ráhimezve a fűszálakra és a föld felvalóságos tölcserre szöve. Miért éppen itt? Senki sem tudott feleletet adni rája. Azonban reggeli sétáimban 7—8 óra között arra vetődtem. A nap csiklandó melegséggel tüztött ez oldalra, majdnem elkábított az élet lehelete. És ime az én pókjaim — kikelet arnyekos időben hiába kerestem — egytől-egyig a tölcser szájánál állottak. Csunya, undorító, pocakos nepség voltak, de mozdulatlan méltósággal vártak valamire... A légy szeret fürdeni, hencegni a napfényen. Egy mozdulat és bent van a háló tölcserébe. A pók azonban úgy okoskodik, hogy a légy ostoba; minek ugrándozik a háló körül? Strulek is! Mindkettőnek igaza van!...

Tovis.

— **Polgártársak!** Julius 29-én (ma, vasárnap) ünnepli 57 esztendő évfordulóját a „Segesvári Magyar Polgári Kör” annak, hogy hős honvédekink vérüket ontották a fehéregyházi csatásokon. A nemzeti kegyelet, a nagy mérsárlás helyén, e vérel áztatott síkon, Fehéregyháza mellett emlékoszlopot állított, a mely örökké hirdesse, hogy hős apáink teljesítették kötelességüket. Hazafiúi érzelmünktől s igaz honszerelmünktől vezetve, mint a multban, úgy ez évben is ünnepet szentelünk Petőfi és hős társainak emlékére és elfogunk zárandokolni vérel áztatott sirhantjaikhoz, hogy elpanaszoljuk fájdalmainkat, szenvedéseinket, hogy könnyeinkkel öntözzük a sirjaikon termő virágokat, hogy ott újabb erőt gyűjtsünk szent hagyományaink megvédelmezésére. Az ünnepélyt délelőtt 9 órakor a segesvári róm. kath. templomban ünnepélyes mise előzi meg. Az ünnepély délelőtt 11 órakor fog megtartatni a fehéregyházi csatásokon felállított Turulmadaras emlékoszlopnál a következő műsorral: 1. Hymnus, énekl az alsórákosi EMKE dalkör. 2. Ima, tartja Balás Imre segesvári ev. ref. lelkész. 3. Szaval Benedek Aladár. 4. Énekel az alsórákosi EMKE dalkör. 5. Ünnepi beszédet tartja Bi-hary István. 6. Énekel az alsórákosi EMKE dalkör. 7. Szaval Lőrinczi Dénes. 8. Koszoruk letétele.

9. Indulót énekel az alsórákosi EMKE dalkör. Az alsórákosi EMKE dalkört Katona Márton vezeti. A segesváriak e hó 29-én d. e. a fél 11 órai vó nattal utaznak az emlékhöz. Jertek el az ország minden részéből minél többen, minél számosabban, hogy méltó ünnepet szentelhessünk nagy emlékünek. A segesvári Magyar Polgári Kör.

— **Osztirák támadás.** Lueger romániai utjában öszeszűrte a levelet a románokkal azon célból, hogy Ausztriába szállítsák a romániai fát s az versenyezzen a magyar termékkel. A magyar kormány most felemeli az átmenő vasuti és hajózási forgalom díjtételét, hogy ezzel megvéddesse a magyar fatereskedelmet.

— **Vármegyénk iparfejlesztő bizottsága** is végre-valahára életjelt adott magáról. Föltámasztotta Ugron Ákos főispán, a bizottság új elnöke, aki minden téren teljes erővel fogott munkához, hogy elernyedt vármegyei szervezeteinket fölfrissítse. Ez a bizottság különösen nagy munkakörre hivatott s éppen ezért talán lehetséges volna, hogy a városunkban levő ipartársulatok elnökségei és nehány az iparügyekkel foglalkozó polgártársunkat is kebelebe vonja. Nagy lendületre számítunk ezzel a reformmal s minden hónap második hétfőjén lehetne ülést tartani. Sok, igen sok teendő van az ipari téren. Évtizedes mulasztásokat kell pótolni. No, de erről talán más-kor. Elég az hozzá, hogy főispánunk nemcsak a gazdasági egyletben kiváló szakember, hanem az iparfejlesztésnél is elismerést érdemlő ismeretekről tett tanúságot. — Az ülés első sorban egyik helybeli könyvkötő kérésével foglalkozott, majd Filep Dezső 3000 K-ás kölcsönét, illetve az arra vonatkozó miniszteri leiratot tárgyalta. Tudomásul vette, hogy egyelőre 400 K segélyt utalványozott és a további segélyezést is kilátásba helyezte, ha megfelelő költségelőirányzatot terjeszt be. A kérdést a bizottság úgy véli leghelyesebben megoldani, hogy Ugron Ákos főispán, Pillich Lajos szakiskolai tanár és Solymossy Endre bizottsági tag részvételével holnap helyszíni szemlét tartanak Korondon s az igényelt kölcsön ügyét, a talált viszonyok szerint intézik el. Balázs Károly esztergályosnak és feleségének 100 K segélyt utalványoztak, hogy a bukaresti kiállítást tanulmányozzák. Majd a földmívelésügyi miniszternek a háziipar fejlesztésére vonatkozó leiratára Solymossy Endre tanár által szerkesztett figyelemre érdemes javaslatot elfogadva, egy háziipari raktárszövetkezet felállítására 20000 korona államsegély kérelmezését tartják szükségesnek. — Ez forgótőke lenne, a melyből háziipari készítményeket vásárolnának. — Szóba került, hogy Szováta- és Homoródfürdőn a háziipari bazárok jelenleg üresek, holott azokban már most is lehetne ilyesmiket árusítani. — Ennek oka természetesen más nem lehet, minthogy az érdeklődő háziiparosok eme bazárok létezéséről mostanig tudomással nem bírtak. Panasz tárgya volt az is, hogy az állami gépgyárakba székely fiukat fölvenni a közelmúltban nem akartak. Reméljük azonban, hogy az új kormány ezt a bugris rendszert megváltoztatja. Ebben a reményben egy pályázó kérését fölterjesztették. A házalási ügy rendezését az ipartörvény revideálásával kívánja a kormány elintézni, holott a visszaélések napirenden vannak, hogy székely készítmények helyett osztrák rongyokat lőcsölnek a jóhiszemű vevőkre. A szomszéd vármegyéket a visszaélések bejelentésére fölkéri.

— **Az algyógyi földmives iskola** tangazdaságának tanulmányozása céljából vármegyénkből folyó évi augusztus 18-án a gazdaköri tagok, gazdakörök vezetésénél szereplő pa-

pok és tanítók társaságát Dorner Béla gazdasági intéző Algyógyra fogja vezetni. Jelentkezni a kirendeltség helyi megbízottjánál lehet.

— **Ref. istentisztelet** lesz ma (vasárnap) d. e. 10 órakor Homoród fürdőn a nagyteremben.

— **Egyházi segélyek.** A vallás és közoktatásügyi miniszter az erdélyrészi ev. ref. papoknak az 1906. év második felére most utalta ki a fizetésekiegészítési összegeket. Ebből a székelyudvarhelyi egyházmegye papjai következő arányban részesültek: Szász Károly 554.49, Péter Károly 223.09, Kónya Kálmán 405.49, Baczó Lajos 512.67, Bedő András 593.44, Lajos János 412.63, Pál Lajos 568.32, Márk Mihály 556.99, Csia Kálmán 425.50, Lőrincz Áron 488.60, Bíró Áron 441.19, Soós Farkas 507.66, Szabó Samu 502.87, Bodor József 273.51, Menyhart András 473.05, Jakab Albert 413.75, Fülöp Kálmán 557.76, Márton Árpád 521.78, Karácson Sándor 266.97, Bedő Ödön 151.03, Kádár Dénes 222.92, Jakab Dénes 450.25, Kállay Ferenc 609.54, Csizser Zsigmond 319.80, Szabó Gyula 511.41, Hegyi Péter 12.73, Kovács István 463.50, Orbán József 360.32, Karácson István 39.47, Kertész Mózes 285.52, Demes Ferenc 471.62, Bőjthe Sándor 480.87, Kovács Sándor 466.89, Bodor István 444.60. Az erdélyvidéki egyházmegyében: Molnár Imre 382.23, Kovács Sándor 488.63, Borsai László 560.15, Czell Ignác 122.63, Karácson György 286.94, Lőrincz Gyula 425.30, Sándor András 440.34, Sebestyén Sándor 392.30, Bartha Imre 403.87.

— **Városi fürdő-egylet.** Az uszósport kultiválására városunkban eddig 114 részvényes taggal fürdő egylet alakult Hlatky Miklós tanár elnöke alatt. Az uszóhely kiszemelésére Vánky Kálmán mérnököt küldték ki s a tervet és költségvetést pályázat útján biztosítják. Az aláírások még folynak s a 25 K-ás részjegy 5 havi részletben fizetendő.

— **Kosaras táncmulatságot** rendez a patakfalvi és a környéken szünetező tanuló-ifjúság jövő hó 4-én (szombaton) délután 6 óratól kezdve Patakfalván, az iskolához nagyteremben. Személyjegy 1 K 20 f, családjegy 3 személyig 3 K. Dr. Ferenczy Gábor és Ferenczy Endre védnökök. Szabó Gyula elnök, Ferenczy Pál és Szabados József alelnökök, Ferenczy Lajos pénztárnok, Ferenczy Dénes, Nagy József ellenőrök. Bucsai Endre, Győrfi István, Kisgyörgy Sándor, Máté Gyula, Mezei Ödön, Nagy Ferenc, Nagy Elek, Nagy Lajos, K. Nagy Lajos, Péter Géza, Péter Gábor, Ravasz Miklós, Ravasz Aladár, Sándor Albert és Tolvaj Tibor rendező bizottsági tagok. Jó bórrol és zenéről gondoskodnak. Jelszó: Jó kedv és egyszerűség!

— **Kinevezés.** A m. kir. pénzügyminiszterium Váraljai Gyula székelykereszturi m. kir. adóhivatali gyakornokot a lőcsei adóhivatalhoz m. kir. adótisztnek nevezte ki.

— **Fonógyár a Székelyföldön.** A „Székely Világ” közli, hogy miután a sepsiszentgyörgyi szövőgyár nem hajlandó az üzemet fonógyárral kibővíteni, a mozgalmat vezető marosvásárhelyi székely társaság most a székelykereszturi lenkésztől akarja fonógyárral kiegészíteni. Jó lenne még egy szövőgyár is.

— **Nyári táncmulatság.** A polgári önképző- és segélyző egylet jövő hó 12-én (vasárnap) zártkörű táncmulatságot rendez, melyre a meghívókat közelebbről kibocsátják.

— **Homoród-fürdőn üdülnek** (folytatás): Zeilinszki Regina Segesvár, Thellmann Friderika Segesvár, Gönczi Ödön állatorvos és családja Szerdahely, Gyárfás Károly főszolgabíró és családja Hosszuaszó, Put-

noky Miklós főgimn. igazg. felesége és leánya Lugos, Welter Mihály bíró és családja Nagyszeben, Fodor László főszolgabíró Medgyes, özv. Stühler Józsefné Nagyszeben, Gönczi Lajos ig.-tanár felesége és leánya Székelyudvarhely, Kovácsi Ilonka törv.-széki elnök leánya Erzsébetváros, Dr. Babos János ügyvéd neje Székelyhid Almaj Salamon honv. százados és családja Kolozsvár, Kovács László ref. pap Koronka, Dömötör János gimn. tanár családja Szamosújvár.

— **Az erdélyrészi gazdasági kiállítás** valóban nagyszabású lesz, ami úgy a bejelentések eddigi nagy számából, mint a kiállítási rendezőbizottságnak a kiállítók érdekeinek teljes biztosítására irányuló buzgó s célszerű tevékenységéből következtethető. Az Erdélyi Gazdasági Egylet a maga részéről is minden anyagi és erkölcsi erejével a kiállítás sikerét munkálja és egyesek közt azon elvek következtetés megvalósítására is törekszik, hogy az ideai kolozsvári kiállítás, mely szeptember 5—9-ig lesz, nemcsak mint a gyárosoknak, iparosoknak, földbirtokosoknak és gazdáknak találkozási helye kölcsönös érintkezésre és okulásra szolgáljon, hanem a kereslet és kínálat tere és így valóban nagyjelentőségű gazdasági esemény legyen. E helyen megjegyezzük, hogy a gép, eszköz-, és anyagkiállítás keretén belül ezidén először 25 szakma szerint külön-külön arany, ezüst és bronzérmek, valamint diszoklevelek vannak rendszerezve.

Kiadja: Betegh Pál és Társa ujságkiadó intézete.

NYILT-TÉR.*

Másolat.

Tekintetes

Gálffy Kálmán főszolgabíró urnak Helyt.

Főszolgabíró Ur!

Ma este egy nőt le....., miután e kijelentését gyávan letagadta, ezért önt gyáva gazembernek s egyéb más eljárásait is tekintve, még nyugdíjas szarvasmarhát megillető tiszteleire sem tartom Önt érdemesnek.

Kobátfalva, 1906. jul. 22.

Vargyasi ifj. Daniel Lajos.

Előttünk:

Dr. Elekes s. k.

Pap Domokos s. k.

Másolat.

Nyilatkozat.

Ifj. Daniel Lajos ur megbízásából egy levelet akartunk Gálffy Kálmán urnak kézbesíteni. Az ügy előzménye az volt, hogy Gálffy Kálmán ur e levelet — sejtve a tartalmát — más uton való kézbesítésből nem fogadta el. Mi megbízunk szerint minden módot megpróbáltunk, hogy a levél tartalmát előttünk, tanuk előtt is megismerje. Azonban ő ezt a levelet át nem vette, fölbontra való felolvasását s otthagytat tiltakozásával megakadályozta.

Kelt Tarcsafalva, 1906. jul. 23-án, délelőtt 10 órakor.

Ürmösi Sándor, s. k.

Pap Domokos, s. k.

Sz. 3366—906. tklvi.

HIRDETMEY.

A m. kir. igazságügyi miniszter 1905. évi június hó 2-án 17932—905. I. M. I. szám alatt elrendelte, hogy az oklándi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságához tartozó Petek község telekkönyveiben felvett mindazon ingatlanokra nézve,

* E rovat alatt közöltekért nem vállal felelősséget a szerk.

amelyekre az 1886. évi XXIX. t. c. 1889. évi XXXIII. és 1891. évi XVI. t. c. a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. t. cikkben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése fogatosítottassék.

E célból a helyszíni eljárás a nevezett községben 1906. évi szeptember 3-án fog kezdődni.

Enneffogva felhívjuk:

1. mindazok, kik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a telekkönyvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött határon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okirataikat mutassák fel.

2. mindazok, kik valamely ingatlanokra tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. évi XXIX. t. cikk 15-18. és az 1889. évi XXXVIII. t. c. 5. 6. 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda-hassanak, hogy az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bejegyzésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogaikat ezen az úton nem érvényesíthetik és a bélveg és

illeték elengedési kedvezménytől is elesnek és

3. azok, kiknek javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog vagy megszűnt egyéb jog van nyilvántartásilag bejegyezve, ugyancsak az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlését kérelmezzék, illetve hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezménytől elesnek.

Kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.

Okland, 1906. évi július 24.

MÁTHE, kir. albiró.

Hegedű-oktatás. Képzett fiatal ember hajlandó bárkit hegedű-oktatásban részesíteni. Címe megtudható a kiadóhivatalban.

Jó házból való fiú ki a gymnasium III. vagy IV. osztályát végezte gyakornoknak felvétetik Márk Testvérek fűszer- és fonalkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Eladó kocsik. Egy félváltos kocsit javítva, jótállás mellett és egy új felolajos tengellyel, előnyös áron eladó David Gergely kovácsmesternek Székelyudvarhelyt, Petőfi-utca 26. sz. alatt.

Baross, Borszéki és Kászoni vizek!

Üzletáthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szíves tudomására adni, hogy üzletemet áthelyeztem az alsó piacra, az újonnan épült

Frölichné-féle üzlethelyiségbe

hol egyszersmind nagyon szép raktárt rendeztem be mindennemű fűszerárúkból, porcellán, üveg, gyermekjáték, diszmutárak, függő, fali és asztali lámpákban.

Amidőn kérem a nagyérdemű közönség szíves pártfogását, ígérem, hogy igyekezni fogok minden esetben igen tisztelt vevőimet a legjobban és legolcsóbban kiszolgálni.

Teljes tisztelettel

SZENTPÉTERY GERGELY.

Államilag ólomzárolt lucerna és lóhere magvak. Valamint baltacin-, répa- és fűmagvak. Valódi erfurti konyha-, kerti- és virágmagvak a legjobb minőségben a legolcsóbb áron.

Mindig friss fűszerárú!

Belindek
Maszlag
Diófa
Megyfa
Nadrágulya

leveleket szép zöld
színűt

Hársfávirágot, továbbá Nadrágulya-gyökeret és Fenyő-bogyót száraz állapotban a legmagasabb napi árban vásárol

Rohr J. Szegeden.

Nyári menházvezető

kerestetik a székelyderzsi iskolához. Fizetése havonként 40 kor. Az állás azonnal elfoglalható és szept. 1-ig tart. Felügyelő bizottság.

FOGAK

a legfinomabb amerikai gyártmány, könnyen megszokhatók és rágásra tökéletesen használhatók. Darabja 2 forinttól 4 forintig. A fogak tömése a legújabb és legjobb módszer szerint 3 koronától 6 koronáig darabonként. — Foghúzás érzéketlenítéssel 2 korona. Műterem Székelyudvarhely Árpád-utca 10. sz. alatt.

Dr Kovács Géza

egy. orvostudor, fogorvos.

STOCK-COGNAC MEDICINAL

Kezesség mellett, tiszta borból párolt. Állandó vegyi ellenőrzés alatt.

GAMIS ES STOCK

pároló-telepe
FIUME - BARCOLA.

Kapható minden jobb üzletben.

Üzlet átvétel.

Alulírott tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy Sterba Ödön jóhírű fűszerkereskedését vetel útján átvettem és azt ezentúl saját nevem alatt folytatom.

Midőn ezt a körülményt a közönség szíves tudomására hozom, kijelentem, hogy fő törekvésem lesz a legkényesebb igényeket is úgy a szolid, pontos és előzékeny kiszolgálással, mint kiváló minőségű és olcsó áruimmal kiérdemelni.

Kérem a n. é. közönség elődöm iránt tanúsított szíves pártfogását részemre is fentartani és én ígérem, hogy azt minden tekintetben ki is fogom érdemelni.

Gyarmathy Ákos

fűszerkereskedő.

Thomassalakliszt

csillag

védjegy

a legjobb és legolcsóbb foszforos savas mütrágya

minden kalászos, kapás és takarmánynövény (lóhere, lucerna stb.) részére, valamint szőlő, gyümölcsfák kerti vetemény és ugar trágyázására is. Szíveskedjék a védjegyre, ólomzár és tartalom-jelzésre ügyelni.

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Teréz-körút 3. sz.

a Thomasphosphatfabriken G. m. b. H. Berlin, vezérképviselője a magyar korona országainak területén.

A „SZÉKELY-UDVARHELY” hirdesse a legeredményesebb.

KÉRJEN

csak Seller és Kary-féle

FIAM VÁSÁROLJ oly kereskedőknél, kik hirdetnek, mert ezek intelligensek és jól fogsz járni.
FRANKLIN.

Zongora

FREDIN

legjobb tisztítószer minden lábbelihez, fekete és sárga színben. Különbözősen ajánlható boxal, oscar, chevreux és lakkeipóh. Bécs, XII.

Ravasz róka

az ember mégis, hogy a

Ceres-étel-zsirt

(kókuszdióból) is feltalálta. Minden étel, mit vele készítünk, könnyen emészthető és jóízű.

Schicht György „Ceres” tápszer-művek osztálya, Aussig E. m.

Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár

Gyertyánffy J. fia vasnagyereskedésében Székelyudvarhelyen.

Nyomatott Betegh Pál és Társa könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt, 1906.